

Regler för arbetsmiljö och säkerhet för järnvägsföretag vid aktiviteter i spårområde

Köpings kommun

Innehållsförteckning

1.	Inledning	3
2.	Omfattning	3
3.	Definitioner	3
4.	Ansvar	4
5.	Arbetsmiljöansvar	4
6.	Tillträde till spårområde	4
7.	Varselklädsel	4
8.	Säkerhetszon	4
9.	Kompetenskrav.....	5
10.	Säkerhetsbedömning vid egenförflyttning och studiebesök i säkerhetszonen	5
11.	Egenförflyttning i säkerhetszonen	5
12.	Studiebesök i spårområdet.....	5
13.	Arbeten.....	6
14.	Upplag	6

1. Inledning

Detta dokument anger de regler som gäller järnvägsföretagens personal vid aktiviteter (arbete, studiebesök och egenförflyttning) inom spårområdet där kommunen är infrastrukturförvaltare.

2. Omfattning

Dokumentet gäller för järnvägsföretag som har trafikeringsavtal med kommunen. För företag som utför arbeten inom spårområdet gäller kommunens trafiksäkerhetsinstruktion.

Bilagan utgår från de krav som ställs i arbetsmiljölagstiftningen, ellagstiftningen samt järnvägslagen.

3. Definitioner

Aktivitet	Överordnat begrepp för alla typer av aktiviteter inom spårområdet. Begreppet aktivitet delas upp i arbeten, studiebesök och egenförflyttning.
Arbete	Utförande av arbetsuppgift inom spårområdet. Arbete kräver bl.a. skydds- och säkerhetsplanering (SoS-planering) och ska genomföras enligt reglerna i kommunens trafiksäkerhetsföreskrift, med undantag för sådana arbetsuppgifter som normalt utförs i spårmiljö av järnvägsföretagens personal (förare, bangårdspersonal etc.).
Egenförflyttning	Enskild förflyttning till fots inom spårområdet (t.ex. till eller från fordon eller för att passera ett spår). Egenförflyttning kräver särskild behörighet.
Gemensamt arbetsställe	Plats där två eller flera juridiska personer bedriver verksamhet.
Samordningsansvar	Ansvar för samordningen av arbetsmiljö- och säkerhetsåtgärder på ett gemensamt arbetsställe.
Samordningsansvarig	Person som har ansvaret för samordningen av arbetsmiljö- och säkerhetsåtgärderna på ett gemensamt arbetsställe.
Spårområde	Område på eller invid järnvägsnät inom vilket särskilda trafik- och elsäkerhetsföreskrifter ska beaktas. Spårområdet utgörs minst av säkerhetszonen samt ett område som i sidled sträcker sig minst 4 m från närmaste del av kontaktledningsanläggningen. Utökning av spårområdet kan ske genom lokal information.
SoS-ledare	Skydds- och säkerhetsledare som är utsedd av arbetsledningen för att kontrollera och slutföra skydds- och säkerhetsplaneringen för ett arbete eller studiebesök.
Studiebesök	Tillfälligt besök i spårområdet av en eller flera personer som saknar behörighet att vistas i spårområdet. <i>Vid studiebesök ska en behörig person utsedd av järnvägsföretaget medfölja för att ansvara för säkerheten.</i>
Systematiskt arbetsmiljöarbete	Arbetsgivarens (järnvägsföretagets) arbete med att undersöka, genomföra och följa upp verksamheten på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall i arbetet förebyggs och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås enligt AFS 2001:1.

Säkerhetsbedömning	Bedömning av risker som genomförs av behörig person innan egenförflyttning eller studiebesök påbörjas.
Säkerhetszon	Utrymme som ska vara hinderfritt för spårbunden trafik. Säkerhetszonen sträcker sig i sidled minst 2,20 meter från närmaste räil. Kommunen kan besluta om utökning av säkerhetszonen.
Tågvarnare	Utsedd person som ska varna personer vid aktivitet i eller invid trafikerat spår.

4. Ansvar

Verksamhetschefen för sidospåret godkänner och ansvarar för att denna föreskrift är uppdaterad och implementerad. Frågor om innehåll samt förslag på förbättringar ställs i första hand till denne.

5. Arbetsmiljöansvar

Järnvägsföretag skall i egenskap av arbetsgivare kontinuerligt undersöka och följa upp de arbetsmiljöförhållanden som berör egen och inhyrd personal. På ett arbetsställe där två eller flera arbetsgivare bedriver verksamhet ska en samordningsansvarig utses.

På spårområdet har den som råder över arbetsstället samordningsansvaret, se även arbetsmiljölagen.

6. Tillträde till spårområde

Av säkerhetsskäl får endast den som har uppdrag av kommunen, eller av ett järnvägsföretag med trafikeringsavtal, vistas inom spårområdet. Undantag gäller för plankorsningar, plattformar och andra platser där allmänheten har tillträde enligt gällande regler.

Aktiviteter som utförs inom spårområdet och enligt detta dokument kräver särskild behörighet och kompetens som ska beslutas av respektive järnvägsföretag.

För aktiviteterna gäller i förekommande fall även de lokala anvisningar som utfärdats av kommunen samt de villkor som angivits i avtalet med respektive järnvägsföretag.

7. Varselklädsel

Alla personer som vistas inom spårområdet ska bära varselkläder eller varselväst med reflexer. Reflexytan och reflexplaceringen ska följa standard EN 471:2003+A:2007, lägsta klass 2.

Varselkläder behöver inte användas av järnvägspersonal som uppehåller sig i fordon, plankorsning eller annan plats där allmänheten också har tillträde.

8. Säkerhetszon

För all vistelse i säkerhetszonen ställs särskilda krav på behörighet samt säkerhetsbedömning eller SoS-planering enligt denna föreskrift, vilket innebär att ingen får vistas eller göra intrång i säkerhetszonen då ett fordonssätt passerar. För all vistelse i säkerhetszonen ställs särskilda krav på behörighet och säkerhetsbedömning enligt denna föreskrift. Säkerhetszonen sträcker sig minst 2,20 meter ut från närmaste räil. Med hänsyn till bedömda risker kan kommunen besluta att säkerhetszonen ska utökas. Detta ska i så fall kommuniceras till berörda järnvägsföretag och entreprenörer. Om det vid en aktivitet är svårt att bedöma var gränsen för säkerhetszonen går, ska den märkas ut tydligt.

Säkerhetszonen får inte användas som genväg om det inom rimligt avstånd finns en alternativ väg som ligger utanför säkerhetszonen eller som går via en plankorsning, plattformsovergång eller motsvarande. Passage av säkerhetszonen till fots ska göras så vinkelrätt mot spåret som möjligt. Onödig vistelse i säkerhetszonen får inte förekomma.

9. Kompetenskrav

Kompetenskrav för personer som ska ges behörighet att vistas inom säkerhetszonen enligt denna föreskrift ska fastställas och dokumenteras av respektive järnvägsföretag. Järnvägsföretaget ska även fastställa och dokumentera kompetenskrav för personer som ska ansvara för säkerheten vid studiebesök i säkerhetszonen.

10. Säkerhetsbedömning vid egenförflyttning och studiebesök i säkerhetszonen

Innan egenförflyttning eller studiebesök får utföras i säkerhetszonen ska en säkerhetsbedömning göras av en person som har behörighet för detta. Aktiviteten ska sedan anpassas efter denna säkerhetsbedömning.

Säkerhetsbedömningen ska innefatta en bedömning av vilka risker som den aktuella aktiviteten innebär, varvid minst följande punkter ska beaktas:

- Största tillåtna hastighet (sth) på berörda spår
- Planerad utrymningsväg
- Utrymningstid ur säkerhetszonen, med 10 sekunders säkerhetsmarginal
- Behövlig minsta siktsträcka (åt båda håll)
- Trafikering på intilliggande spår

Under aktiviteten ska den person som ansvarar för aktivitetens säkerhet hålla god uppsikt och kontinuerligt bedöma aktuella risker. Om riskläget förändras ska aktiviteten anpassas därefter och vid behov avbrytas. Det kan t.ex. röra sig om försämrade siktförhållanden (regn, dimma, snöfall etc.). En ny säkerhetsbedömning skall då göras.

11. Egenförflyttning i säkerhetszonen

Egenförflyttning i säkerhetszonen får endast göras av personer med behörighet för detta. Behöriga personer ska ha kompetens att bedöma risker vid egenförflyttning i säkerhetszonen och att anpassa egenförflyttningen till det aktuella riskläget. Vid egenförflyttning i säkerhetszonen ska uppsikt hållas och riskerna kontinuerligt bedömas.

Vid bedömning av riskerna ska (minst) följande punkter beaktas:

- Största tillåtna hastighet (sth) på berörda spår
- Planerad utrymningsväg och utrymningstid ur säkerhetszonen
- Behövlig minsta siktsträcka (åt båda håll)
- Trafikering på intilliggande spår

Egenförflyttningen i säkerhetszonen ska anpassas efter aktuella risker och vid behov avbrytas. Den som gör egenförflyttningen ska kunna förflytta sig ut ur den trafikerade säkerhetszonen minst 10 sekunder innan ett fordonssätt kan komma fram till platsen. Vid egenförflyttning i säkerhetszonen får inga arbeten utföras, utöver vad som normalt ingår i arbetsuppgifterna för järnvägsföretagens personal i spårmiljö. Om riskerna bedöms vara för stora, efter genomförd säkerhetsbedömning, får inte egenförflyttningen genomföras på den aktuella platsen.

12. Studiebesök i spårområdet

Om en eller flera personer ska vistas i spårområdet, utan att de har behörighet för detta, ska det ske i form av ett studiebesök. Detta gäller även om personer utan behörighet behöver passera spåret. Studiebesök ska ske under ledning av en person med särskild behörighet för detta. Denna person ska ansvara för och bedöma säkerheten för samtliga som deltar i studiebesöket. Innan ett studiebesök genomförs i spårområdet ska en säkerhetsbedömning genomföras och dokumenteras.

Den som är ansvarig för säkerheten vid studiebesöket ska informera berörda deltagare om utfallet av säkerhetsbedömningen, inklusive utrymningsväg, hur varning sker samt vilken förflyttningsväg som är planerad.

Den som är ansvarig för säkerheten vid studiebesöket ska hålla uppsikt och beordra utrymning så snart ett fordonssätt närmar sig platsen. Om förhållandena så kräver ska den som ansvarar för säkerheten avdela ytterligare en eller flera personer som håller uppsikt och varnar ifall ett fordonssätt närmar sig platsen. Dessa personer ska vara behöriga samt koncentrera sig på sin uppgift och inte göra något annat samtidigt.

Den som ansvarar för säkerheten vid studiebesöket ska kontinuerligt bedöma riskerna. Om riskförhållandena ändras jämfört med säkerhetsbedömningen skall studiebesöket avbrytas och en ny säkerhetsbedömning genomföras. Detsamma gäller om den ansvarige inte kan fullgöra sin funktion. Om riskerna bedöms vara för stora, efter genomförd säkerhetsbedömning, ska studiebesöket utföras med A-skydd, L-skydd eller tågvarning enligt kommunens trafiksäkerhetsinstruktion.

Studiebesök i säkerhetszonen får ske endast om alla närvarande personer säkert kan vara avlägsnade ur den trafikerade säkerhetszonen minst 10 sekunder innan ett fordonssätt kan komma fram till platsen. Den tillgängliga utrymningstiden beror huvudsakligen på den största tillåtna hastigheten (sth) på det trafikerade spåret samt den aktuella siktsträckan. Den särskilt utsedde personen som ansvarar för säkerheten på platsen uppskattar den nödvändiga utrymningstiden och lägger till minst 10 sekunder.

Nedan finns en tabell¹ för kontroll av den minsta tillåtna siktsträckan vid en största tillåtna hastighet (sth) på 30 km/h och hur långt ett tåg hinner på en viss tid.

Sth (km/h)	10 sek (meter)	15 sek (meter)	20 sek (meter)	30 sek (meter)
30	90	125	180	250

För att en utrymning skall betraktas som säker skall den utan stress kunna genomföras till en plats utanför säkerhetszonen för det spår som trafikeras. Det är viktigt att utrymningsvägen inte hindras av exempelvis staket, upplag, trånga partier eller trafik i omgivande spår.

13. Arbeten

Arbeten som normalt utförs av järnvägsföretagets personal i spårmiljö får utföras enligt reglerna för egenförflyttning i detta dokument. Detta gäller exempelvis förare och bangårdspersonal som utför växling, klargöring, kontroll av fordon och liknande rutinuppgifter.

A-skydd som föranleds av arbete på fordon ska genomföras enligt järnvägsföretagets säkerhetsbestämmelser.

14. Upplag

Ett utrymme som disponeras för upplag, förråd eller liknande får inte sträcka sig in i säkerhetszonen. Ett upplag eller andra föremål som läggs upp intill järnvägen får inte komma närmare en spänningssatt anläggningsdel än 4 meter.

¹ Källa: Banverket Föreskrift BVF 924 – Regler för arbetsmiljö och säkerhet för järnvägsföretag vid aktiviteter i spårområde.